

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἡ θύελλα τῶν ἐκτάκτων πολιτικῶν γεγονότων τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, πᾶρηγκώνισεν ὅπως διόλου ἕτερον ζήτημα ἀναφυέν ἀπροσδοκῆτως πρὸ τινος ὑπὸ ὄρους τόσον ἀσυνήθεις, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι μαγική τις δύναμις ἐμεσολάθει εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ. Καὶ τῷ ὄντι ἡ μαγεία δὲν ἦτο ξένη πρὸς τὸ ἔργον, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἀναγέρσεως τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου ἐρείπιου τοῦ ἀσχημίζοντος μίαν τῶν κεντρικῶν πλατειῶν τῆς πόλεως μας, τοῦ ἀτυχεστάτου ἐκείνου νέου θεάτρου, ὅπερ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχεν ἄλλον προορισμὸν εἰμὴ νὰ δεικνύη ἐν ἀντιπραχβολῇ πρὸς τὰ σεμνὰ καὶ περικαλλῆ ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὑπερηφάνως ἀντιμετωπίζοντα τοὺς αἰῶνας, τὴν σμικρότητα καὶ τὴν ἀφιλοκαλίαν ἡμῶν τῶν νεωτέρων. Καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο δὲν ἀνελάμβανε νὰ πράξη Ἄρμεις τις ἄλλ' ἀνήρ με σάρκας καὶ ὄστα καὶ πρὸ πάντων με θέλησιν, ὁ κ. Ἄλκ. Καμπᾶς, αὐτοπροαιρέτως, ὡς λέγουσιν οἱ μὲν, θεωρῶν τὸ πρᾶγμα ὡς ἐπωφελῆ ἐπιχειρήσιν, καλύπτων, ὡς λέγουσιν ἄλλοι διὰ τῆς προτάσεώς του ἀνώνυμον μεγαλοπρεπῆ δωρεάν.

Ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ σπουδαῖον, σπουδαιότερον τοῦ ὑπολογισμοῦ περὶ τῶν ψήφων αὐθιγὰ λάβη ὁ κ. Λεβίδης ἐν Λεβαθεῖς καὶ ὁ κ. Κασσιμάτης ἐν Κρασιδίῳ, ὥστε δὲν εἶνε δίκαιον νὰ παρασιωπήσωμεν αὐτό. Πρέπει μάλιστα διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς συζητήσεως νὰ προσπαθήσωμεν νὰ θερμάνωμεν τὸ ζήτημα αὐτό, νῦν ὅτε εὐρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπιώσεως, διὰ νὰ μὴ παγώσῃ καὶ αὐτὸ καὶ ἀπακρυσταλλωθῇ ὡς τόσα ἄλλα!

Ἄλλως τε τὸ ζήτημα αὐτὸ τοῦ θεάτρου τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρξεν ἀτυχὲς ἐν αὐτῇ τῇ γεννήσει του. Ἀποφασίζεται διὰ πρώτην φοράν πρὸ δεκαπέντε ἐτησίου ἔτων, ἰδρύεται ἐταιρεία με κεφάλαια, παραχωρεῖ ὁ δῆμος τὸ οἰκόπεδον καὶ ἀνεγείρεται ἡ οἰκοδομὴ ἀρκετὰ μέτρα ὑπὲρ τὸ ἔδαφος· ἀλλὰ τὰ κεφάλαια ἐξαντλοῦνται καὶ ἀφίεται ἐγκαταλειμμένον ἔπειτα ὡς τὰ κατηραμένα ἐκεῖνα κτίρια τὰ ὅποια πρέπει νὰ στοιχειωθῶν με θυσίαν ἀνθρωπίνου αἵματος διὰ ν' ἀποπερατωθῶσι καὶ στερεωθῶσι. Δευτέραν φοράν ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα ἐν ἔτει 1882. Καὶ μετὰ τὴν ζέσεως, ὥστε πρὸς στιγμὴν ἐθεωρήθη ἡ ἀνάγεσις ὡς γεγονός τετελεσμένον.

Ὁ δῆμος προσεκάλεσε τοὺς ἐνταῦθα ἀρχιτέκτονας νὰ ὑποβάλωσι σχέδια, ἐξεδόθησαν δὲ τρία τοιαῦτα ἐν τῷ δημομαρχειῳ, ἀλλὰ τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἐκπροσθέσμως ὑποβλήθη καὶ πολλῷ ὑποδεέστερον τῶν ἄλλων δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψει. Τὰ δύο ἀγωνισθέντα σχέδια ἦσαν τὸ τοῦ κ. Τσίλλερ καὶ τὸ τοῦ Γάλλου κ. Ζιράρ, ἐκεῖνο μὲν μᾶλλον ἀπέριτον καὶ αὐστηρότερον περὶ τὸν ρυθμὸν, τοῦτο δὲ μᾶλλον ἐπιμελημένον καὶ νεωτερίζον. Ὁ κ. Τσίλλερ εἶχε κατακρίσει τὸ σχέδιόν του ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παλαιοῦ σχεδίου τοῦ Βουλανζέ ἐπιδιορθώσας ὅμως τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ· προϋπελόγιζε δὲ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ δαπάνην ἐξ 1,142,000 δραχμῶν. Ὁ Ζιράρ, ἐργασθεὶς ἄλλοτε ὑπὸ τὸν Γκαρνιέ, τὸν διάσημον ἀρχιτέκτονα τοῦ ἐν Παρισίοις θεάτρου τοῦ Μελοδράματος, ἀπέβλεψε περισσότερον εἰς τὴν κομψότητα καὶ προϋπελόγησε τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου του εἰς 1,360,000 δραχμῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὡς συνήθως συμβαίνει, οἱ προϋπολογισμοὶ πάντοτε ἀναγράφουσι δαπάνην ἐλάσσονα τῆς πραγματικῆς ὑπελογίσθη τότε ἐξοδίκως ὅτι ἡ πραγματικὴ δαπάνη τῆς ἀποπερατώσεως ἢ μᾶλλον τῆς ἐκ βάρων ἀνοικοδομήσεως τοῦ νέου θεάτρου ἢ ἀνήρχετο εἰς ἓν καὶ ἡμισυ περίπου ἑκατομμύριον δραχμῶν. Πλὴν δυστυχῶς με ὅλα τὰ σχέδια, με ὅλους τοὺς περὶ αὐτῶν διαπληκτι-

σμούς, με ὅλους τοὺς τότε συναφθέντας σφοδροὺς δημοσιογραφικοὺς ἀγῶνας περὶ τοῦ ἂν εἶνε προτιμότερον ν' ἀνεγερθῇ θεάτρον οἰκονομικὸν ἢ πολυδάπανον, τὸ ζήτημα ἐναυάγει σιωπηρῶς καὶ δευτέραν φοράν, τὰ σχέδια ἀπεσύροντο καὶ ὁ κ. Ζιράρ ἐνήγε τὸν δῆμον ἀπαιτῶν ἀποζημίωσιν διὰ τὸν μάταιον κόπον του.

Τρίτην φοράν ἀνεκινήθη παροδικῶς ὅμως τὸ ζήτημα προκειμένου περὶ τῆς συνομολογήσεως ὑπὸ τοῦ δήμου Ἀθηναίων δανείου ἐξ 6 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς χρυσόν. Ἐλέχθη τότε ὅτι ἀναποφεύκτως μέρος τοῦ ποσοῦ τούτου ἔθελε διατεθῆ πρὸς ἀνάγεσιν τοῦ θεάτρου. Ἄλλ' ἤδη αὐτὴ ἡ ἀνάγεσις εἶχε καταστήσει φαντασμαγορικὰ ἤδη τὸ κοινὸν εἶχεν ἀρχίσει νὰ θέτῃ αὐτὸ ἐν ἴσῃ μαίρα ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα με τὸ τοῦ Βάκχου ἢ με τὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠσθάνετο πρὸς αὐτὸ καὶ τὸν σεβασμὸν ἐν ἐμπνεύσει τὰ γεραρὰ ἐκεῖνα λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, ἀφοῦ δὲν ἐπλήρου καμμίαν ἀνάγκην συνείθιζον οἱ δικασταὶ νὰ ἐκπληρῶσιν ἐντὸς αὐτοῦ πάσης τὰς ἀνάγκας τῶν, ἕως ὅτου ἐτέθη εἰς τὰς εἰσόδους τοῦ φραγμῶς ἐκ σκινίδων καὶ ἀνηγέρθη πρὸ αὐτοῦ ὁ πυροσβεστικὸς σταθμὸς.

Νῦν διὰ τελευταίαν φοράν καὶ ἀποτελεσματικῶς ὡς ἐλπίζομεν παρουσιάζεται πάλιν τὸ ζήτημα, ὑπὸ ὄρους ἀληθῶς εὐχαρίστους. Προκειμένου περὶ ἔργου ἀπαιτουμένου δαπάνην ἐνός καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου τὸ κοινὸν αἰσθάνεται πολλῷ πλειότεραν πεποιθήσιν πρὸς τὴν ἐπιχειροῦσαν αὐτὴ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν παρὰ πρὸς τὴν ἀκηδῆ δημοτικὴν ἀρχὴν ἣτις ἀφίνει ἐπὶ τρία ἔτη — εἶνε ἱστορικὸν τοῦτο — τοὺς σιδηροὺς σωλήνας τοῦ ὑδραγωγείου εἰς τὴν ὁδὸν εἰς τὴν σκέπτεται νὰ τοὺς τοποθετήσῃ! Ἡ πρότασις τοῦ ἀναλαμβάνοντος νὰ οἰκοδομήσῃ ἰδίαις δαπάναις τὸ θεάτρον καὶ νὰ νέμηται ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη τὰς προσόδους αὐτοῦ, περιεχομένου μετὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δήμου ἐγένετο κατ' ἀρχὴν ἀποδεκτὴ ὑπὸ τε τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς κοινωνίας ἀπάσης· τὸ σχέδιον δὲ, ὡς ἐμάθομεν, ὅπερ καταρτίζουσιν ἐν συνεργασίᾳ δύο ἢ τρεῖς δόκιμοι ἀρχιτέκτονες ὑποβλήθησεται μετ' ὀλίγον πρὸς ἔγκρισιν. Δὲν ἐγνώσθησαν ὅμως ἀκόμη ἐπακριδῶς οἱ ὄροι τῆς συμφωνίας ὅπως βεβαιωθῇ τὸ κοινὸν ὅτι εἶνε ἐξησφαλισμένη ὅχι μόνον ἡ ἀνάγεσις τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐπρεπὴς συντήρησις καὶ ἡ κατάλληλος λειτουργία αὐτοῦ, διότι ἐννοεῖται ἔτι κυρίως περὶ τούτου ἐνδιαφέρεται καὶ ὅχι περὶ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τῆς πλατείας Λαυδοθίκου.

Ὅς ἀναμεινόμεν λοιπὸν τὴν διαφώτισιν ταύτην, ἣτις δὲν θὰ βραδύνη ἐπὶ πολὺ, ὅπως ἐκφέρωμεν περαιτέρω τινὰς σκέψεις καὶ ἰδέας. Ἡ ἐπιφύλαξις μας αὕτη ἄλλως εἶνε φυσικὴ, ἀφοῦ ὡς εἶπομεν, ἐσυνειθίσκαμεν νὰ θεωρῶμεν τὴν ἀνάγεσιν τοῦ θεάτρου, ἐν ἡμέραις μάλιστα φοικταῖς οἰκονομικῆς δυσχερείας ὡς τι φαντασώδες καὶ μετὰ τινος δυσπιστίας ἀκούομεν πᾶσαν νέαν περὶ τούτων ἐπαγγελίαν. Ὅταν θεῖα συνάρσει τὸ ἐρείπιον αὐτὸ τὸ ἀμαρφαν καὶ πένθιμον, ὡς λείψανον καταρρέοντος ὄνειρου μεταβληθῇ μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς περικαλὲς οἰκοδόμημα, ὅταν νύκτα τινὰ προκύψῃ στιλπνὸν περιχρυσόν, κατάφωτον, μεστὸν κομψοῦ καὶ ἀγαλλιῶντος πλήθους καὶ ἡ ὀρχήστρα ἀνακρούσῃ τοῦ πρώτους ἤχους, τότε μόνον ἴσως θὰ πεισθῶσι κατὰ πάντα οἱ ἐκ τῆς ἀμουσίας ἐπὶ μακρὸν νηστεύσαντες κάτοικοι τῆς πρωτεύουσας ὅτι ἀπέκτησαν θεάτρον ἀντάξιον τῆς πόλεως τῶν καὶ ὁ ἀναμείψωσι τὰ εὐχαριστήρια πρὸς τὸν μουσηγέτην Ἀπόλλωνα καὶ πρὸς τὸν συμπολίτην τῶν, ὅστις τοῖς παρέσχε τὴν μεγάλην εὐεργεσίαν.